

Про наукову та науково-організаційну діяльність Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України

Учасники чергового засідання президії НАН України заслухали та обговорили доповідь заступника академіка-секретаря Відділення економіки НАН України, голови комісії з комплексної перевірки наукової та науково-організаційної діяльності Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України у 2009–2013 рр. члена-кореспондента НАН України А. Даниленка «Про наукову та науково-організаційну діяльність Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України».

У доповіді та виступах академіків НАН України Б. Патона, В. Гейця відзначалося, що за роки свого існування інститут сформувався як потужна академічна установа, чітко визначив своє місце у вітчизняній соціально-економічній та демографічній науці, зайняв провідні позиції у розробленні теоретико-методологічних і практичних засад проявів, ризиків та напрямів впливу людського розвитку в Україні, соціально-демографічних важелів модернізації українського суспільства, його соціальної інтеграції, циклічності процесів відтворення населення та оцінки їх соціально-економічних і демографічних наслідків, що дало змогу досягти в цій царині принципово нового рівня знань.

Фундаментальні й прикладні наукові дослідження інституту присвячені проблемам народонаселення, моделювання новітніх тенденцій і створення науково обґрунтованих прогнозів соціально-демографічного розвитку країни та її окремих регіонів, розроблення концепції соціальної політики, спрямованої на забезпечення пріоритетності людського розвитку тощо.

У межах фундаментальних і прикладних досліджень інституту у звітному періоді вперше розроблено типологізацію людського розвитку з урахуванням його збалансованості за окремими аспектами та на його основі запропоновано типологію за регіонами України. На основі створеної системи показників виявлено специфіку людського розвитку залежно від місцевості проживання. Визначено методологічні підходи до дослідження соціального капіталу та розвитку громадянського суспільства як компоненти людського розвитку, встановлено зв'язок ступеня довіри населення до суспільних інститутів з параметрами Регіонального індексу людського розвитку.

Створена оригінальна методологія оцінювання довгострокових наслідків зовнішніх трудових міграцій, яка дає можливість виявити вплив сучасної міграційної ситуації на довгострокові тенденції демографічного розвитку, розвитку ринку праці, рівня життя населення.

Визначено проблемне поле сучасного соціального розвитку в Україні. Доведено, що невід'ємною характеристикою сучасного українського суспільства є суттєва диференціація, викликана насамперед нерівномірністю розподілу доходів і їх тяжінням до крайніх полюсів. Обґрунтовано мету, основні завдання та шляхи впровадження соціальних інновацій в Україні.

Практичне втілення наукових здобутків інституту забезпечується тісною координацією досліджень з роботою органів державної влади в розробленні численних законодавчих і нормативних актів, концепцій, програм, що дало змогу за звітний період підготувати для подання до владних структур низку документів з актуальних соціально-економічних та демографічних проблем українського суспільства.

Становленню Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України як єдиного в Україні профільного науково-дослідного центру з дослідження проблем демографічного й соціального розвитку сприяло успішне функціонування на його базі аспірантури і докторантури, а також спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук.

Кадрова політика інституту у звітному періоді була спрямована на залучення професіоналів, здібної молоді, підвищення професійного рівня кадрового складу наукового персоналу. Спадкоємність кадрів, професійне та кар'єрне зростання науковців і спеціалістів, збереження професіоналів, які забезпечують подальший розвиток відомих наукових шкіл, – це невід'ємна частина кадрової політики інституту.

Разом з тим у діяльності інституту є низка проблем. Так, слід поглибити координацію з іншими установами Відділення економіки НАН України з метою уникнення дублювання досліджень, що перебувають на стику наукових напрямів установ. Ширше застосовувати практику надання платних послуг при підготовці кадрів вищої кваліфікації. Інститут неповною мірою використовує можливості для впровадження в практику результатів досліджень, розвитку співпраці з органами державної влади і управління, громадськими організаціями, діловими колами.

У цілому Президія НАН України позитивно оцінила наукову та науково-організаційну діяльність Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України у 2009–2013 рр. і ухвалила відповідний проект постанови (*Прес-реліз за підсумками засідання президії НАН України 24 грудня 2014 р. // Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>)*).